

ERŐSZAK, A REJTŐZKÖDŐ BETEGSÉG

(MI MINDEN ERŐSZAK, AMIT NEM ANNAK SZÁNUNK, MÉGIS AZZÁ VÁLIK?)

Az Erőszakmentes Kommunikációnak (EMK) van egy konkrét kidolgozott módszere és egy nagyon mély filozófiája. Segít „kicsomagolni” és megérteni az időnként kuszának tűnő kapcsolati rendszerünket, konfliktusainkat, önmagunkhoz és másokhoz való viszonyulásunkat.

Jó! Tökéletes! Hibás! Remek! Borzasztó! Nem ezt vártam tőled! Zsuzsikám, nagyon ügyes vagy! Ez ma csak egy hármás! Hozd ki az ellenőrződöt! Nincs itt?!

Dicsérünk, fenyítünk, elvárunk, csalódunk, büntetünk, néha érzelmi- leg zsarolunk. Néhány gyermeknél ez működik, egyre többen azonban nem. Jót akarunk, küzdünk, időnként elfáradunk. Gyakran vagyunk elkeseredve, sejtjük, de nem értjük igazán, hol lehet a baj.

Jót akarunk. Emellett felnőtt és pedagógiai felelősségünk tudatában eldöntjük, hogy mindenkinek – vagy az adott gyereknek – „az a jó, hogy...”, majd elhítetjük magunkkal meg vele is, hogy az a „normális”, ha ez neki is meg szerinte is jó. Módszereink legtöbbször kíméletesnek, kedvesnek, finomnak látszanak, legalábbis az első ránézésre. Amikor azonban egy gyermek nem gondolja úgy, hogy neki „arra a jó dologra” van szüksége, már kevésbé kedves módszerekhez folyamodunk: meggyőzzük/-nénk, hogy márpedig mindez igenis érte, javára való. Hálátlan, szemtelen, felháborító, hogy ezt a gyermek nemhogy nem értékeli, még semmibe is veszi.

Kétségtelen, hogy egy tanárt, gyermekkel foglalkozó szakembert a jó szándék vezérel. Kiapadhatatlan forrásként van jelen minden megnyilvánulásunkban a hozzájárulás, a gondoskodás, az élet, az értelem szolgálata. Módszereink egyre kopó hatásán kisebb-nagyobb mértékben méltatlan- kodva, tehetetlenül, leginkább a gyerekeket, néha szüleiket vonjuk kérdőre. Hiszen ezek a módszerek valamikor működtek! Nem is akárhogyan. Elég volt egy tekintet, mindenki tudta, mi a dolga.

Igen, abban a korban, amikor „különösen” fontos volt, hogy „gondolkodás nélkül” fogadjon szót gyermek és felnőtt egyaránt, ahol az önálló

gondolkodás, a kreativitás „veszélyesnek” bizonyult, nem ártott, sőt, „életet menthetett”, hogy megtanultunk félni. Valljuk be, szinte magától működött, hiszen ez a fajta lét otthon, az utcán, munkahelyen, mindenütt egységesen jelen volt. A büntetéstől való félelem a tekintélyelvű tanár-diák viszony alap- pillérévé vált. Ebben a rendszerben azonban mindenki áldozat volt.

A 21. századi pedagógus számára már természetes, hogy nem szeretnénk áldozatok lenni, félni, megfélemlíteni, büntetni. Emellett azt is tudjuk, hogy minden „nagy rendszer” továbbra is azt szeretné, hogy mi, felnőttek továbbra sem „gondolkodjunk”, például amikor pedagógiai munkánk minőségének kárára olyan feladatok teljesítését várják el tőlünk, ami csupán a rendszer életét könnyíti meg. Addig, amíg többé-kevésbé, de megfelelőnk az ilyen elvárásoknak, bizonyos mértékig még mindig áldozatok maradunk.

Miért gondoljuk azt, hogy pedagógiai munkánk során – bármilyen jó szándékkal nevelünk és akarunk tudást átadni – mi nem ugyanezt tesszük a gyermekekkel? Fontos számunkra a hitelességünk, szeretnénk, ha tisztelnének bennünket diákjaink. Vajon valóban hitelesek lehetünk a szemükben?

A jól bejáratott megfelelés és megfeleltetés – nem véletlenül – érzéketlen- né tett bennünket meghallani saját és mások valódi szükségleteit. Amíg pici a gyermek, kiszolgáltatott, az életben maradása a tét, teljes figyelemmel észleljük, hogy mire van szüksége. Tudjuk, hogy szeretetre, gondoskodásra, gyengédségre, táplálékra, figyelemre vágyik. Természetes számunkra, hogy valamennyi szükségletét figyelembe vesszük és tiszteletben tartjuk. Vajon alapvetően és leginkább nem ugyanerre van szüksége egy nagyobbacska gyermeknek, tinédzsernek, no meg természetesen egy felnőttnek is?

Korán megtanultuk és tanítjuk a már belénk ivódott gondolkodásból kifolyólag, hogy nincs helye annak, hogy a saját szükségleteinkkel, vágyainkkal közvetlen kapcsolatban maradjunk. Hát hogy is nézne az ki, hogy mindig csak az lenne, amit mi akarunk? – mérülhet fel bárkiben a kérdés. Bármit csinálunk, egész életünkben a szükség-

leteink mozgatják minden lépésünket. Amit látunk és láttatunk, az csak egy sokrétegű, díszes csomagolás. Alapvetően mindenkit ugyanazok a szükségletek motiválnak. Stratégiáinkban különbözünk csupán. Amint sikerül megnyitni egy-egy konfliktust, megértjük, hogy nem a szükségletek kaptak hajba, hanem a hogyanok.

Mihez kínál eszközt az Erőszakmentes Kommunikáció? Segítségével kiderülhet számunkra, hogy a másik – ha nemet mond is –, valójában mit szeretne. De segít meglátni és megérteni azt is, hogy túl azon, amit közöltünk, kértünk, mi esne jól igazából nekünk, és miért nehéz az elutasítást hallanunk.

Gyermekeinket és magunkat is érdemes lehet ilyen jellegű észlelésre tanítani, hiszen nemcsak önmaguk, hanem mások szükségleteire, így a tanárra is érzékenyebbé válhatnak.

A kulcs a természetes egymásra és önmagunkra kíváncsiságban rejlik. Hihetetlen sok kincset rejt magában ez az egyelőre még rejtett valóság. Merjük ezt megnyitni!

Nem kérdés, hogy semmilyen rendszer nem működik keretek nélkül. Ez egy lehetőség az újraakterezéshez, nemcsak az emberi kapcsolataink minőségében.

